

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Недоговірні зобов'язання в Україні: теоретико-правовий аналіз та шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання

Владислав В. Долиняк ¹ *

¹ Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна). Магістр права.

* Автор-кореспондент, e-mail: vladyslav.dolyniak@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

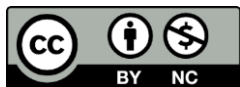
Дослідницька

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.9.04](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.9.04)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

Стаття присвячена всебічному теоретико-правовому аналізу поняття недоговірних зобов'язань, які становлять важливу складову зобов'язальних правовідносин у цивільному праві. Незважаючи на свою значущість, ці правовідносини потребують значного вдосконалення, оскільки чинне законодавство не завжди чітко регулює їхні аспекти, що призводить до правових прогалин і суперечностей у практиці застосування норм. Тому ефективне регулювання недоговірних зобов'язань є необхідним для забезпечення правової визначеності та стабільності цивільних відносин. Крім того, регулювання цих зобов'язань потребує гармонізації з правом Європейського Союзу, що є важливою умовою для подальшої євроінтеграції України, оскільки відповідність національного законодавства європейським стандартам сприятиме розвитку правових інститутів в Україні. У статті аналізуються існуючі підходи до визначення поняття недоговірних зобов'язань, а також критерії, за допомогою яких їх можна розмежувати з договірними зобов'язаннями. Визначаються основні ознаки, що характерні для цих зобов'язань, що дозволяє розкрити сутність цього правового інституту. Окрім того, в роботі наводиться класифікація недоговірних зобов'язань, яка дає змогу систематизувати цей великий та різноманітний комплекс правових відносин, чим забезпечується зручність у правовому регулюванні та застосуванні норм. Зокрема, акцентується увага на важливості розуміння переддоговірної відповідальності як самостійного інституту, що поєднує елементи як договірних, так і деліктних зобов'язань. При цьому, наголошується, що цей інститут не можна розглядати як перехідний між двома категоріями зобов'язань, оскільки він має власні специфічні характеристики, що потребують окремого правового регулювання. Особлива увага у статті приділяється питанням гармонізації вітчизняного законодавства з Принципами Європейського деліктного права (PETL), а також з Регламентом ЄС, що визначає право, яке застосовується до недоговірних зобов'язань (Рим II). Це гармонізоване регулювання має ключове значення для подальшого розвитку цивільно-правових інститутів в Україні, а також для інтеграції нашої країни в європейську правову спільноту. У статті розглядається, як ці документи можуть бути адаптовані в національному праві для покращення механізмів захисту прав учасників недоговірних правовідносин, а також для забезпечення належного рівня правової визначеності та передбачуваності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

недоговірне зобов'язання, переддоговірна відповідальність, деліктна відповідальність, гармонізація законодавства.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Non-Contractual Obligations in Ukraine: Theoretical and Legal Analysis and Ways to Improve Regulatory and Legal Regulation

Vladyslav Dolyniak ¹ *

¹ Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine). Master of Law.

* **Corresponding Author**, e-mail: vladyslav.dolyniak@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.9.04](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.9.04)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article is devoted to a theoretical and legal analysis of the concept of non-contractual obligations, which are an important component of contractual legal relations in civil law. Despite their importance, these legal relations require significant improvement, as current legislation does not always clearly regulate their aspects, which leads to legal gaps and contradictions in the practice of applying the norms. Therefore, effective regulation of non-contractual obligations is necessary to ensure legal certainty and stability in civil relations. In addition, the regulation of these obligations requires harmonization with European Union law, which is an important condition for Ukraine's further European integration, as the compliance of national legislation with European standards will contribute to the development of legal institutions in Ukraine. The article analyzes existing approaches to defining the concept of non-contractual obligations, as well as the criteria by which they can be distinguished from contractual obligations. The main characteristics of these obligations are identified, which allows us to reveal the essence of this legal institution. In addition, the paper provides a classification of non-contractual obligations, which makes it possible to systematize this large and diverse complex of legal relations, thus ensuring convenience in legal regulation and application of norms. Emphasis is placed on the importance of understanding pre-contractual liability as an independent institution that combines elements of both contractual and tort obligations. At the same time, it is emphasized that this institution cannot be considered transitional between the two categories of obligations, as it has its own specific characteristics that require separate legal regulation. The article pays particular attention to the harmonization of domestic legislation with the Principles of European Tort Law (PETL) and with the EU Regulation determining the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). This harmonized regulation is crucial for the further development of civil law institutions in Ukraine, as well as for the integration of our country into the European legal community. The article examines how these documents can be adapted in national law to improve the mechanisms for protecting the rights of participants in non-contractual legal relations, as well as to ensure an adequate level of legal certainty and predictability.

KEYWORDS

non-contractual obligation, pre-contractual liability, tort liability, harmonization of legislation.

1. Вступ

Дослідження теоретико-правових аспектів поняття недоговірних зобов'язань є важливим з огляду на недостатньо точне нормативно-правове регулювання даного інституту та гармонізацію з законодавством Європейського Союзу. Інтеграційні процеси створюють нові виклики перед вітчизняним законодавством та вимагають швидко реагувати на зміни. Це є необхідним для підтвердження нашої європейської ідентичності, оскільки в преамбулі Конституції України зафіксовано курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію нашої країни.

Недоговірні зобов'язання містять широке коло питань, але, на жаль, слід констатувати факт, що сучасному стану їх регулювання характерна неточність та невиправдана реальним станом речей застарілість регулювання.

2. Огляд літературних джерел

Відомі українські вчені та практики відзначають, що наявна система регулювання недоговірних зобов'язань не завжди відповідає сучасним вимогам та стандартам. Це виражається в недосконалоості нормативних положень і виникненні труднощів при їх застосуванні в реальній практиці. Серед цих правників Л. Баранова [1], В. Фрончко, І. Боднарчук [4], N. Jansen [5], О. Отрадна [6; 7], О. Подвірна [8], М. Самойленко [9], F. Snyder [10], Р. Стефанчук [11] та інші.

Зокрема, О. Отрадна характеризує недоговірні зобов'язання як «зобов'язання, що виникають на основі інших юридичних фактів, окрім договору» [7]. Р. Стефанчук визначає критерії розмежування договірних та недоговірних зобов'язань [11]. Це попередні відносини між суб'єктом, юридична природа (відносність та абсолютність прав), джерела регулювання, форми відповідальності та значення вини.

Окремо слід дослідити вітчизняне законодавство, зокрема, Книгу 5 “Зобов'язальне право” ЦК України [12] у частині співвідношення з нормативно-правовим регулюванням закордоном, зокрема, з Принципами Європейського деліктного права (PETL) [2] та Регламентом, який визначає право, що застосовується до таких зобов'язань (Рим II) [3].

3. Постановка завдання

Метою дослідження є аналіз теоретико-правових аспектів недоговірних зобов'язань в цивільному праві України та висунення власних ідей щодо покращення нормативно-правового регулювання даних зобов'язань, що допоможе підвищити ефективність захисту порушених прав та законних інтересів учасників цивільних правовідносин, а також сприятиме забезпеченню справедливості та принципу верховенства права.

4. Методи та матеріали

У ході дослідження ми застосували низку загальнонаукових методів пізнання, а також спеціалізовані методи юридичної науки, зокрема: метод аналізу і синтезу, системно-структурний, формально-логічний та формально-юридичний методи.

Завдяки застосуванню методів аналізу та синтезу нам вдалося дослідити складну структуру недоговірних зобов'язань, починаючи з їхньої єдності, виділивши характерні риси та здійснивши їх розмежування з суміжними категоріями, зокрема договірними зобов'язаннями.

Системно-структурний метод застосовувався при дослідженні класифікації системи недоговірних зобов'язань як цілісної системи та визначенні критеріїв такої класифікації.

Формально-логічний і формально-юридичний методи були корисні при дослідженні змісту правових норм українського законодавства та визначенні особливостей закордонного нормативно-правового регулювання. Ці методи також допомогли визначити неточності вітчизняного регулювання та запропонувати зміни для їх покращення.

5. Результати та обговорення

Для початку слід визначитись з поняттям недоговірних зобов'язань. Його зміст формується на протиставленні з іншим інститутом – договірними зобов'язаннями. О. Отрадна характеризує недоговірні зобов'язання як «зобов'язання, що виникають на основі інших юридичних фактів, окрім договору» [6, с. 10]. О. Подвірна, говорить про ці правовідносини як про відносини, що виникають через підстави, не передбачені договором. У цих відносинах суб'єктом складом є боржник та кредитор. Боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від них на користь кредитора. Останній має право вимагати від боржника виконання його обов'язків [8, с. 226].

Умовами настання деліктної відповідальності є:

- шкода, тобто будь-які збитки та моральна шкода, завдані потерпілому;
- протиправна поведінка – дії або бездіяльність особи, що порушують норми права та

завдають шкоди;

- зв'язок між такою поведінкою особи та заподіяною шкодою;
- наявність вини боржника (умислу або необережності) у заподіянні шкоди;

Серед основних ознак недоговірних зобов'язань виділяють дві основні групи:

- 1) загальні, що є властиві для всіх зобов'язань;
- 2) спеціальні, що дозволяють розрізняти недоговірні зобов'язання від договірних.

Говорячи про спеціальні ознаки недоговірних зобов'язань, то, зважаючи на існуючу практику визначення цих зобов'язань через їх протиставлення договірним, вважаємо за доцільне вивчити їх особливості також через порівняння з ознаками договірних зобов'язань.

Основним критерієм, який дозволяє розмежувати договірні та недоговірні зобов'язання, є підстава їх виникнення. Договірні зобов'язання з'являються внаслідок укладення договору, тоді як недоговірні – на основі інших юридичних фактів, крім договору, зокрема, через односторонні правочини. Відсутність між суб'єктами договірних відносин є ключовою характеристикою, що дозволяє виділити недоговірні зобов'язання як окрему категорію цивільно-правових зобов'язань. Через відсутність домовленості між сторонами таких зобов'язань, ще однією їх ознакою є відсутність узгодження волі учасників на виникнення зобов'язання. Ця ознака також характерна для ситуацій, коли виникнення недоговірного зобов'язання залежить від волі однієї особи. Наприклад, у разі оголошення конкурсу не потрібно погодження волі інших учасників цих правовідносин.

Змістовне порівняння договірних та недоговірних зобов'язань виклав Р. Стефанчук. Він вважає, що ці правові категорії слід розрізняти за такими критеріями:

1. Попередні відносини: договірні зобов'язання виникають через укладення договору, тоді як недоговірні – здебільшого внаслідок відсутності таких відносин.
2. Сутність зобов'язань: договірні зобов'язання завжди існують між сторонами, тоді як недоговірні створюють юридичний обов'язок; у випадку деліктних зобов'язань цей обов'язок покладається на порушника замість невиконаного.
3. Юридична природа: договірні зобов'язання виникають із відносних прав, натомість недоговірні – з абсолютних прав.
4. Джерела регулювання: для договірних зобов'язань застосовуються як диспозитивні, так і імперативні норми, тоді як для недоговірних – тільки імперативні.
5. Форми відповідальності: у випадку договірних зобов'язань можливі різноманітні форми відповідальності, такі як відшкодування збитків або сплата неустойки, натомість для деліктних зобов'язань передбачено лише відшкодування шкоди.
6. Значення вини: у договірних зобов'язаннях вина кредитора впливає на розмір відповідальності, тоді як для деліктних зобов'язань враховуються лише умисел чи необережність потерпілого. Ще до уваги береться також матеріальний стан того, хто заподіяв шкоду [11].

Не можна не зауважити, що кожен з наведених критеріїв, які розмежовують недоговірні зобов'язання від договірних, хоча й дозволяє здійснити таке відокремлення, водночас не є об'єднуючим для різних елементів системи недоговірних зобов'язань [5, с. 10–11].

Така ситуація пояснюється неоднорідністю юридичних фактів, що є підставами для виникнення недоговірних зобов'язань. Внаслідок цього виявити загальні спеціальні ознаки, характерні для всіх видів недоговірних зобов'язань, є досить складним завданням.

Існує позиція, що узгодження волі сторін у недоговірних зобов'язаннях не є необхідним, Ми вважаємо, що ця позиція є сумнівною. Зобов'язання, що виникають внаслідок публічної обіцянки винагороди, утворюються через два односторонні правочини: публічну обіцянку винагороди з одного боку та виконання необхідного результату з іншого. Така ситуація може бути розцінена як узгодженість волі сторін, що досягається не через укладення договору, а через здійснення двох односторонніх правочинів [1, с. 88].

Також дискусійною є теза про імперативність норм, що регулюють недоговірні, зокрема деліктні, зобов'язання. Згідно з думкою Л. Баранової, імперативність регулювання деліктних правовідносин не є абсолютною. Імперативні норми визначають підстави виникнення зобов'язань, права та обов'язки сторін, а також інші умови, що стосуються заподіяння шкоди. Однак при цьому сторони такого зобов'язання не обмежені в праві припинити його іншим способом, окрім як через виконання [1, с. 88].

Керуючись викладеним вище, наразі неможливо виокремити чітку систему ознак, що характеризують недоговірні зобов'язання, через неоднорідність підстав їх виникнення. Єдиною беззаперечною ознакою залишається саме характеристика, на основі якої недоговірні зобов'язання виділяються в окрему категорію – інші, ніж договір, підстави для їх виникнення.

Питання відповідальності за порушення зобов'язань, що виникають під час переговорів про укладення договору (переддоговірна відповідальність), є одним із найскладніших та найбільш дискусійних у цивільному праві. Це пояснюється труднощами у визначенні правової природи таких зобов'язань та їх чіткому віднесенню до договірних або деліктних зобов'язань, заснованих на правопорушенні.

Переддоговірна відповідальність не зовсім вписується ні в категорію договірних, ні в категорію недоговірних зобов'язань. З одного боку, переговори є етапом, що передують укладенню договору, і ґрунтуються на волі сторін, що беруть участь у них. З іншого боку, порушення зобов'язань, що виникають під час переговорів, відбувається до того, як між сторонами встановлюються договірні відносини, через що ці правовідносини можуть також наближатися до недоговірних.

У різних юрисдикціях центральними поняттями, що визначають сутність переддоговірної відповідальності, є очікування та довіра контрагента. Одне з основних питань полягає в тому, чи були обґрунтованими очікування та довіра сторони, яка постраждала, до дій партнера під час переговорного процесу та співпраці. Відповідь на це питання можна знайти через принципи договірної права, зокрема завдяки упущеній вигоді. Проте збитки, пов'язані з довірою в ситуації відсутності укладеного договору, більше нагадують збитки за деліктним зобов'язанням, ніж упущену вигоду за договором [6, с. 23].

З огляду на вищевикладене, переддоговірна відповідальність може бути охарактеризована як своєрідний комплексний інститут. З одного боку, акцент на обґрунтованій довірі та обмеженнях на відшкодування збитків відображають договірні засади. З іншого боку, відсутність договірних відносин, а також схожість між відшкодуванням збитків та деліктною шкодою, вказують на вплив норм делікту. Варто підкреслити, що переддоговірну відповідальність не слід розглядати як щось між договірними та деліктними зобов'язаннями; цей інститут об'єднує принципи обох сфер [6, с. 24]. Ми вважаємо, що переддоговірну відповідальність можна трактувати як окремий вид деліктної відповідальності, який охоплює інтереси, що зазвичай регулюються договірним правом, хоча таке тлумачення може бути спірним.

Інститут переддоговірної відповідальності є динамічним і вимагає подальшого дослідження та вдосконалення. Особливу увагу слід приділити визначенню оптимального балансу між свободою укладення договору та необхідністю захисту інтересів тієї сторони, яка добросовісно вела переговори, але понесла збитки через неправомірні дії іншої сторони.

Недоговірні зобов'язання, маючи значну різноманітність за своєю природою, потребують чіткої класифікації, яка б одночасно відображала їх єдність та різницю. Існують кілька основних критеріїв для їх класифікації. Один з них, на якому доцільно зупинитись, пов'язаний з

характером дій, що спричиняють виникнення недоговірних зобов'язань. За допомогою цього критерію, їх можна поділити на три основні категорії:

1. Недоговірні зобов'язання, що виникають внаслідок правомірних дій. Ця категорія охоплює зобов'язання, які відображають принципи здорових економічних відносин. Їх виникнення базується, у першу чергу, на односторонніх правочинах. Серед таких зобов'язань можна виділити зобов'язання, що виникають через ведення справ в інтересах іншої особи без її доручення, зобов'язання за публічною обіцянкою винагороди, а також зобов'язання, пов'язані з рятуванням життя чи здоров'я фізичних осіб, а також майна як фізичних, так і юридичних осіб.

2. Недоговірні зобов'язання, що виникають через неправомірні дії. Мета цієї групи – по-перше, відновити порушені права. По-друге, забезпечити реалізацію принципу справедливості у цивільних правовідносинах. Деліктні зобов'язання, а також зобов'язання, що виникають у результаті створення загрози життю, здоров'ю фізичної особи або майну як фізичних, так і юридичних осіб належать до цієї категорії.

3. Недоговірні зобов'язання, що можуть виникати як внаслідок правомірних, так і неправомірних дій. Ця група включає зобов'язання, що виникають через набуття або збереження майна без належної правової підстави [6, с. 11–12].

Іншим важливим критерієм для класифікації недоговірних зобов'язань є підстава їх виникнення. У рамках цього критерію виділяють дві основні групи підстав: 1) воля учасників (наприклад, публічна обіцянка винагороди, виконання дій в інтересах іншої особи без її доручення); 2) юридичні факти, передбачені законом (такі як відшкодування шкоди, набуття або збереження майна без належної правової підстави, рятування життя та здоров'я фізичних осіб, майна фізичних чи юридичних осіб, а також створення загрози для життя, здоров'я або майна фізичних або юридичних осіб) [9].

У процесі імплементації норм ЄС щодо недоговірних зобов'язань у Цивільний кодекс України варто особливо звернути увагу на Принципи Європейського деліктного права (PETL). PETL були розроблені Європейською групою деліктного права, яка існує й сьогодні, і яка займається обговоренням основних аспектів деліктної відповідальності, а також сприяє гармонізації та вдосконаленню деліктного права ЄС [2]. Принципи PETL є типовим прикладом «м'якого права» (soft law), яке не має юридичної обов'язковості, але може мати значний практичний вплив [7, с. 197]. Таким чином, PETL виступають важливим інструментом для уніфікації деліктного права в ЄС, становлячи основну базу для розробки національних законодавчих актів країн-членів та формування загальних правил у межах Європейського Союзу.

При порівнянні чинних норм Цивільного кодексу України та положень PETL, доцільно звернути увагу на умови деліктної відповідальності. Загалом в Україні для виникнення деліктної відповідальності потрібно наявність чотирьох основних елементів: протиправної поведінки, шкоди, причинного зв'язку між діянням і шкодою, а також вини. Ця концепція, що визначається як склад цивільного правопорушення, зазнає критики з боку сучасних дослідників і не відповідає підходу, закріпленому в PETL.

Основною проблемою цієї концепції є велика кількість винятків, що виникають при її застосуванні. Чотириелементна структура є доцільною лише для загального делікту, однак Цивільний кодекс України містить норми, де для настання деліктної відповідальності достатньо лише деяких із цих елементів. Наприклад, в окремих випадках може бути відшкодована шкода, завдана правомірними діями, або шкода без наявності вини. Загальним і беззаперечним елементом для виникнення деліктної відповідальності є факт заподіяння шкоди, що є спільним для всіх видів деліктних правовідносин [11, с. 195]. У відповідності до розділу II PETL, шкода виступає основною підставою для деліктної відповідальності [3]. Деліктні зобов'язання відрізняються від кримінальних правопорушень тим, що деякі елементи складу правопорушення можуть бути виключені. У цьому контексті термін «склад», що передбачає необхідність всіх елементів для його існування, не є адекватним для деліктних зобов'язань. Отже, доцільно визначити шкоду як основну підставу виникнення деліктного зобов'язання, а інші умови розглядати окремо для кожного виду делікту.

Слід звернути увагу також на положення PETL щодо причинного зв'язку. Як уже зазначалося, в контексті взаємозв'язку між діянням і наслідками відповідно до усталених принципів судової практики, важливим є фактор безпосередності цього зв'язку. Однак ця

концепція виявляється недосконалою у випадках, коли шкода виникає внаслідок сукупності кількох діянь, які можуть мати як паралельний, так і послідовний характер. Ці діяння можуть бути альтернативними, частково визначеними, потенційними та іншими [11, с. 196].

Ще одним аспектом, який регулюється у PETL і відрізняється від норм Цивільного кодексу України, є поняття вини. Вітчизняна концепція вини базується на психічному ставленні заподіювача шкоди до своїх протиправних дій (суб'єктивний критерій). Водночас PETL застосовує так званий «об'єктивний критерій». Згідно зі статтею 4:101 PETL, особа визнається винною у завданні шкоди, якщо вона вчинила умисне або необережне порушення загальноприйнятого стандарту поведінки [3].

Загальноприйнятий стандарт поведінки визначається як поведінка розумної особи в конкретних обставинах. Це включає врахування таких факторів, як характер та значення охоронюваного інтересу, ступінь небезпеки діяльності, кваліфікація особи, яка здійснює цю діяльність, передбачуваність можливих наслідків, а також наявність особливих відносин між сторонами, наприклад, близькості чи довіри. Крім того, значення має доступність і вартість альтернативних методів чи запобіжних заходів. Вік особи, наявність фізичних або психічних вад, а також екстраординарні обставини також можуть впливати на встановлення вини [3].

Враховуючи, що в деліктних зобов'язаннях немає необхідності доводити наявність вини як психологічного ставлення, слід зазначити, що об'єктивний критерій загальноприйнятого стандарту поведінки є більш придатним для застосування в деліктному праві.

Ще одним важливим нормативно-правовим актом ЄС, що регулює недоговірні зобов'язання, є Регламент, який визначає право, що застосовується до таких зобов'язань (Рим II), прийнятий 11 липня 2007 року під номером 864/2007. Одним із ключових положень цього Регламенту, які не були включені до Цивільного кодексу України, є питання переддоговірної відповідальності, або "*Culpa in contrahendo*". Згідно з частиною статті 12 Регламенту, до недоговірних зобов'язань, що виникають із правочину, зробленого до укладення договору, застосовується те ж право, яке застосовувалося б до договору, якби він був укладений, незалежно від фактичного укладення цього договору [5].

6. Висновки

Недоговірні зобов'язання – зобов'язання, що виникають на основі інших юридичних фактів, окрім договору. У цих відносинах суб'єктом складом є боржник та кредитор. Боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від них на користь кредитора. Останній має право вимагати від боржника виконання його обов'язків. Для кращого розуміння природи цих зобов'язань їх слід розмежовувати з договірними. Основними критеріями такого розмежування є попередні відносини між суб'єктом, юридична природа (відносність та абсолютність прав), джерела регулювання, форми відповідальності та значення вини. Але все ж слід констатувати факт, що виявити загальні спеціальні ознаки, характерні для всіх видів недоговірних зобов'язань, досить складно.

Нормативно-правове регулювання недоговірних зобов'язань в Україні має певні недоліки і неточності, що може ускладнити правильне застосування цивільного законодавства в практичній діяльності. Тому інститут недоговірних зобов'язань потребує значного оновлення. Зокрема, слід врегулювати інститут переддоговірної відповідальності, з приводу якого в науці немає остаточної думки, питання чотириелементної структури умов настання деліктної відповідальності та гармонізації з регулюванням відповідно до Принципів Європейського деліктного права (PETL). Гармонізоване регулювання є важливим для подальшого розвитку цивільно-правових інститутів в Україні та інтеграції нашої держави в європейську правову спільноту. Ці документи можуть бути адаптовані в національне законодавство для покращення механізмів захисту прав учасників недоговірних правовідносин та забезпечення належної правової визначеності й передбачуваності. Це сприятиме покращенню захисту порушених прав і законних інтересів учасників цивільних правовідносин, а також сприятиме забезпеченню справедливості та принципу верховенства права.

У підсумку, необхідно продовжити дослідження та вдосконалення теоретичних і практичних аспектів регулювання недоговірних зобов'язань, щоб забезпечити їх чітке

регулювання, узгоджене з європейськими правовими стандартами та інтересами національного правопорядку.

References

1. Baranova, L. M. (2017). Rehuliuvannia nedohovirnykh zobov'iazan dohovorem [Regulation of non-contractual obligations by contract]. In *Current issues in private law: contracts as a legal form of regulating private relations: Proceedings of the scientific and practical conference dedicated to the 95th anniversary of the birth of Dr. of Law, Professor, Corresponding Member of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR V. P. Maslov, February 17, 2017* (pp. 87–89). Kharkiv: Pravo. (in Ukrainian)
2. European Group on Tort Law. (n.d.). *Principles of European Tort Law*. <http://www.egtl.org/docs/PETL.pdf>
3. European Union. (2007). *Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II)*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2007/864/oj>
4. Fronchko, V. V., & Bodnarchuk, I. H. (2022). Pryntsypy Yevropeiskoho deliktneho prava ta yikh vplyv na modernizatsiiu deliktneho zakonodavstva Ukrainy [Principles of European tort law and their impact on modernization of Ukraine's tort legislation]. *Naukovi zakhody Yurydychnoho fakultetu Zakhidnoukrajinskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Events of the Faculty of Law of West Ukrainian National University*, 63–73. (in Ukrainian)
5. Jansen, N. (2010). The concept of non-contractual obligations: Rethinking the divisions of tort, unjustified enrichment, and contract law. *Journal of European Tort Law*, 1(1), 1–29. <https://ssrn.com/abstract=1569420>
6. Otradnova, O. O. (2009). *Nedohovirni zobov'iazannia v tsyvilnomu pravi Ukrainy* [Non-contractual obligations in civil law of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter. (in Ukrainian)
7. Otradnova, O. O. (2019). P'iat krokiv do modernizatsii deliktnykh zobov'iazan v Ukraini [Five steps towards modernization of tort obligations in Ukraine]. In *Proceedings of the international scientific and practical conference "Matveev Civil Law Readings," Kyiv, October 18, 2019* (pp. 194–197). <https://lnk.ua/K9erLQoNp> (in Ukrainian)
8. Podvirna, O. V. (2020). Problemni pytannia vyznachennia poniattia ta klasyfikatsii nedohovirnykh zobov'iazan u tsyvilnomu pravi [Problematic issues of defining the concept and classification of non-contractual obligations in civil law]. *Yurydychnyi visnyk – Law Herald*, (3), 226–232. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.1945> (in Ukrainian)
9. Samoilenko, M. (2007). *Tsyvilne ta simeine pravo Ukrainy* [Civil and family law of Ukraine] (2nd ed., revised and supplemented). Kyiv: Yursvit. (in Ukrainian)
10. Snyder, F. (1994). Soft law and institutional practice in the European Community. In S. Martin (Ed.), *The construction of Europe: Essays in honour of Emile Noel* (pp. 197–225). Dordrecht: Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-015-8368-8_10
11. Stefanchuk, R. O. (2005). *Tsyvilne pravo Ukrainy* [Civil law of Ukraine:]. Kyiv: Pretsedent. (in Ukrainian)
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (January 16, 2003). Civil Code of Ukraine No. 435-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (in Ukrainian)